

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเพื่อศึกษาถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ ของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาและประกอบการอภิปรายวิเคราะห์ผลการวิจัย โดยเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถาบัน หัตถ์คนคติ แรงจูงใจ
 - 1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถาบัน
 - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหัตถ์คนคติ แรงจูงใจ

- ตอนที่ 2 ความเป็นมาและการจัดการศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์
 - 2.1 ความเป็นมา
 - 2.2 การจัดการศึกษา
 - 2.3 หลักสูตรและลักษณะการเรียนการสอน
 - 2.4 การศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักศึกษา

- ตอนที่ 3 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถาบัน หัตถ์คดี แรงจูงใจ

1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถาบัน

สภาพแวดล้อมสถาบันอุดมศึกษา (College Milieu or Atmosphere) หมายถึง ลักษณะใด ๆ ก็ตามของสถาบันการศึกษา เป็นสิ่งเร้าอันทรงศักยภาพ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของการศึกษา (Astin, 1968) เพสและสเตอร์น (Pace and Stern, 1965) ได้ให้ความหมายว่า เป็นพฤติกรรม เหตุการณ์ สภาพการณ์ แนวความคิด และลักษณะทางกายภาพที่เป็นสิ่งบังคับให้ทุกคนในสังคมสถาบันอุดมศึกษาต้องปฏิบัติตาม เช่น ลักษณะของบริเวณอาคาร สถานที่ สภาพเหตุการณ์ การขัดแย้ง การประสานงาน แนวความคิด ปรัชญา อุดมการณ์อันหลากหลาย พฤติกรรม การทำตามกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ และการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นสภาพแวดล้อม ในสถาบันที่เสริมสร้างให้นักศึกษา เกิดความต้องการในการพัฒนาบุคลิกภาพ และความสามารถของตนได้ อรรถพร คุณพันธ์ (2521) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการรับรู้และความประทับใจของนักศึกษาที่มีต่อลักษณะต่าง ๆ ของสถาบัน ได้แก่ ชื่อเสียงของสถาบัน การบริหาร บรรยากาศในการเรียนการสอน พฤติกรรมเกี่ยวกับเพื่อน และอาคารสถานที่ซึ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่และพัฒนาการของมวลสมาชิกในสถาบัน ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้สามารถสังเกตเห็นได้ ตรวจสอบได้ ดังนั้นสภาพแวดล้อมสถาบันอุดมศึกษาจึงหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวนักศึกษาในสถาบัน ทั้งที่เป็นรูปธรรม นามธรรม ปรัชญาการณ์ทั้งหลาย กฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย ค่านิยม หัตถ์คดี การปฏิสัมพันธ์ บริเวณอาคารสถานที่ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมวลสมาชิกในสถาบัน ซึ่งสามารถสัมผัสได้และมีความรู้สึกได้ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจของนักศึกษาในสถาบัน

ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถาบันจะช่วยทำให้นักการอุดมศึกษา มีความเข้าใจในสถาบันอุดมศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางไปสู่การวางแผนให้สถาบันมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อสัมฤทธิ์ผลของมวลสมาชิกและเพื่อการแนะแนวการศึกษาให้นักศึกษาด้วย (วิไลวรรณ พิทยานุวัฒน์, 2519)

แอสติน (Astin, 1993) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของสภาพแวดล้อมต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษามาเป็นเวลานานกว่า 30 ปี โดยพบว่าสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาประกอบด้วย

1. ลักษณะของสถาบัน ได้แก่ ขนาดของสถาบัน บรรยากาศทางวิชาการในสถาบัน วุฒิของอาจารย์ อัตราส่วนระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา งบประมาณที่ใช้ในการผลิตนักศึกษา การจัดสวัสดิการแก่นักศึกษา
2. หลักสูตรและการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดเนื้อหาสาระของวิชาการ และการจัดวิธีการสอน รวมทั้งการประเมินผล
3. อาจารย์ ได้แก่ อายุ บุคลิกลักษณะของอาจารย์ ทักษะ และสมรรถภาพในการสอน ชำนาญและกำลังใจในการทำงาน อัตราเงินเดือน หักเหน็ดต่อการเป็นอาจารย์
4. กลุ่มเพื่อน ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม นิสัยส่วนตัว ความสามารถทางการเรียน
5. ความเกี่ยวพันของนักศึกษา หมายถึง การที่นักศึกษาเข้าไปใช้เวลาในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ได้ประโยชน์จากสิ่งนั้น เช่น การเกี่ยวพันกับอาจารย์ การเกี่ยวพันกับเพื่อน การเกี่ยวพันกับกิจกรรม เป็นต้น

ผลการศึกษาของ แอสติน ได้คำตอบดังนี้

1. กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลโดยตรงต่อนิสิตนักศึกษา ที่จะทำให้เขามีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงค่านิยม พฤติกรรม และแผนการศึกษา
2. ค่านิยม หักเหน็ด ความเข้าใจในตนเองและฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของกลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของนิสิตศึกษามากกว่า ความสามารถ ศาสนาและเชื้อชาติ
3. ลักษณะและพฤติกรรมของอาจารย์ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะลักษณะดังนี้ อาจารย์ที่มีลักษณะเป็นนักวิจัยจะมีอิทธิพลทางลบ แต่อาจารย์ที่มีลักษณะเน้นนิสิตนักศึกษาเป็นศูนย์กลางจะมีอิทธิพลทางบวก แต่ทั้งสองลักษณะนี้ไม่มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ผลลัพธ์ที่เกิดจากอิทธิพลของอาจารย์ ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ระดับของความตั้งใจ การจบด้วยคะแนนเกียรตินิยม การศึกษาต่อในระดับสูง และความพึงพอใจในอาชีพ

4. ถึงแม้ลักษณะของสถาบันจะมีอิทธิพลต่อนิสิตนักศึกษา แต่เมื่อนำลักษณะอาจารย์และกลุ่มเพื่อนมาพิจารณาร่วมด้วย ทำให้ลักษณะสถาบันมีอิทธิพลน้อยลง

5. ในด้านการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป พบว่า การจัดให้นิสิตนักศึกษาเรียนวิชาการศึกษาทั่วไปแบบบังคับ มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านความเป็นผู้นำและทำให้นิสิตนักศึกษาพึงพอใจมากกว่า

จากการพิจารณาสภาพแวดล้อมของสถาบัน จะเห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมที่ดีจะมีส่วนเอื้ออำนวยและพัฒนา นิสิตนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน ดังที่ อัจฉรวรรณ นารถพนานนท์ (2537) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 583 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษามี 10 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการสอน ด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ด้านความเป็นอิสระของนักศึกษาต่อแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัย สิ่งแวดล้อมด้านห้องสมุด ด้านการคบเพื่อน ด้านนโยบายของมหาวิทยาลัย ด้านข่าวสาร ด้านทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการบริหารมหาวิทยาลัย ด้านการใช้เวลาในการศึกษา ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน และด้านวินัยศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรปัจจัยสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษานั้นประกอบด้วยเทคนิคการสอนของอาจารย์ ความตรงต่อเวลาของอาจารย์ การเตรียมการสอนของอาจารย์ ความเป็นกันเองที่อาจารย์ให้กับนักศึกษา ความมีอิสระในการคบเพื่อน การตั้งใจฟังคำบรรยายและจดสาระสำคัญ การส่งเสียงคุยกันในห้องเรียน การเสพของมีนเมาในมหาวิทยาลัย การต่อต้านประท้วงนโยบายผู้บริหารและการใช้เวลาว่างในห้องสมุดกับเพื่อน ค้นคว้าเพิ่มเติม แต่ถ้าสภาพแวดล้อมของสถาบันไม่เหมาะสมก็จะมีผลต่อการศึกษานิสิตนักศึกษาเช่นกัน กล่าวคือส่งผลให้นิสิตนักศึกษาไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษาลาออกกลางคัน หรือไม่ศึกษาต่อในสถาบันแห่งนั้น สอดคล้องกับทฤษฎี สตีเวน (Louis Steven, 1994) ได้ทำการวิจัย

เกี่ยวกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ยังคงศึกษาต่อในวิทยาลัยที่มีหลักสูตรการศึกษา 2 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักศึกษา ซึ่งพบว่าปัจจัยที่มีผลคือ

1. อาจารย์
2. สภาพแวดล้อม
3. วุฒិภาวะของนักศึกษา

1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ แรงจูงใจ

ก. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

คำว่า ทัศนคติ มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า Aptus แปลว่า ความโน้มเอียง ความเหมาะสม (Allport, 1976) ทั้งนี้ ทัศนคติ มีบทบาทสำคัญในอันที่จะช่วยส่งเสริมหรือสกัดกั้นการเรียนรู้ในสาขาวิชานั้น ๆ ซึ่งนักวิจัยส่วนมากเชื่อว่าผู้เรียนสามารถเรียนวิชานั้น ๆ ได้ ถ้าหากผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชานั้น (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2524)

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้หลายประการ ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น แมค ไกวอร์ (Mc Guire, 1969) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่าเป็นความพร้อมของสมองและประสาทที่จะสนองตอบต่อประสบการณ์ออกมาเป็นพฤติกรรม ส่วนโรคิช (Rokeach, 1970) กล่าวว่าทัศนคติเป็นการผสมผสานหรือการจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อนี้จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการที่จะมีปฏิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ สำหรับเทรนดิส (Triandis, 1971) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่าเป็นความรู้สึนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ภายหลังจากที่ได้รับประสบการณ์หรืออิทธิพลจากเรื่องนั้น ๆ มาแล้วและเป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ต่อเรื่องนั้น เช่นเดียวกับ เคนด์เลอร์ (Kendler, 1976) กล่าวว่าทัศนคติคือความพร้อมของแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมในทางที่สนับสนุนหรือต่อต้านต่อประสบการณ์ บุคคล สถาบันหรือแนวคิดบางอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ โสภา ชูพิกุลชัย (2526) ที่กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น และความจริง ซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วน

ประกอบ เป็นท่าทีของบุคคลทั้งในทางบวกและทางลบที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของและสถานการณ์ต่างๆ เป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกริยา เฉพาะต่อสถานการณ์ภายนอกนั้น

จากความหมายของคำว่าทัศนคติที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ทัศนคติ หมายถึงท่าที ความคิดเห็นหรือความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า รวมทั้งสภาพความพร้อมของจิตใจซึ่งจะมีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลต่อสิ่งเร้า นั้นก็คือ เมื่อบุคคลมีทัศนคติทางบวกหรือมีทัศนคติ ที่ดีต่อสิ่งใด ก็จะทำให้มีความรู้สึกอยากปฏิบัติอยากได้หรืออยากเข้าไปใกล้สิ่งนั้น เนื่องจากมีความชอบ หรือความพอใจเป็นพื้นฐาน แต่ถ้าบุคคลมีทัศนคติทางลบ หรือมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งใด ก็จะทำให้เกิด ความเบื่อกวนใจ ซิงซัง อยากหนีให้ห่างจากสิ่งนั้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติเป็นแรงจูงใจ ที่สามารถกำหนดทิศทางของพฤติกรรมของบุคคลได้ และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่จะช่วยให้บุคคล ประสบผลสำเร็จ หรือล้มเหลวในการปฏิบัติต่อสิ่งนั้น ดังนั้นการที่บุคคลจะศึกษาวิชาชีพอใด ๆ เพื่อให้ ประสบผลสำเร็จ บุคคลนั้นควรมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพด้วย เช่นเดียวกับการศึกษาวิชาชีพทางด้าน นานาฏดุริยางคศิลป์ ถ้านักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ จะช่วยให้มีความสนใจที่จะศึกษาและประสบ ความสำเร็จ ในการเรียนทางด้านนาฏศิลป์และดนตรีได้

องค์ประกอบของทัศนคติ

เทรนดิส (Traindis ,1971) ได้แบ่งส่วนประกอบของทัศนคติออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive Component)

หมายถึง การที่สมองของบุคคลได้รับรู้ ข้อมูล และวิเคราะห์ออกมาได้ถึงสิ่งผิดและถูก

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component)

หมายถึง ลักษณะทางอารมณ์ที่สอดคล้องกับความคิดของบุคคล ซึ่งถ้าบุคคลใดมีความคิดที่ดีต่อสิ่งใด ย่อมมีความรู้สึกดีต่อสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavior Component)

หมายถึง ความพร้อมของบุคคลที่จะกระทำหรือประพฤติต่อสิ่งนั้น ซึ่งเป็นผลต่อ เนื่องมาจากความคิด

และความรู้สึก จะเห็นได้ว่าการที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใด จะต้องมีความรู้ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้น และประเมินผลออกมาโดยการแสดงออกทางความรู้สึกหรือการปฏิบัติ

สุชา และ สุรางค์ จันทรเอม (2518) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของทัศนคติว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่สิ่งที่มีมาแต่กำเนิด ทัศนคตินี้อาจเปลี่ยนได้จากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งแวดล้อมนี้เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา จึงส่งผลให้ทัศนคติเปลี่ยนไปได้เช่นกัน ดังเช่นดรูณี ชูณหวัต, พิงพา สมพงษ์ และไพเราะ ผ่องโชค (2523) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักศึกษาพยาบาลต่อวิชาชีพพยาบาลในช่วงระยะเวลา 1 ปีการศึกษา โดยศึกษากับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 โรงเรียนพยาบาล คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีจำนวน 214 คน การวัดทัศนคติแบ่งเป็น 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อต้นปีการศึกษา ครั้งหลังเมื่อปลายปีการศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาลดีกว่าชั้นปีอื่น ๆ รองลงมาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 ตามลำดับ ส่วนทัศนคติของนักศึกษาปีที่ 4 เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ ทัศนคดียังมีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึกและการกระทำ ซึ่งเอนกกุล กริแสง (2526) ได้กล่าวถึงทัศนคติกับการศึกษาไว้ว่า เด็กที่มีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาจะพยายามจนเต็มความสามารถและปรับตัวต่อสถานการณ์ต่างๆได้เป็นอย่างดี ในทางตรงกันข้ามเด็กที่มีทัศนคติไม่ดีต่อศึกษามักจะมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวต่อสถานการณ์ในสถาบัน ครู เพื่อน และกฎข้อบังคับของสถาบันนั้นๆ

จึงกล่าวได้ว่า ทัศนคติมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคลเพราะผู้เรียนจะเรียนวิชาใด ๆ ได้ผลดี เขาควรจะมี ความชอบหรือมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาวิชานั้น (Irving, 1966) ซึ่งสอดคล้องกับ ชม ภูมิภาค (2516) ที่กล่าวว่าในการเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้เรียนจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน

ข. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

คำว่า แรงจูงใจ (Motivation) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ Movere มีความหมายว่า To Move แปลว่า เคลื่อนที่ เคลื่อนไหว (David J.Cherrington, 1989) ทั้งนี้การจูงใจหรือแรงจูงใจเป็นกลไกของพฤติกรรม ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการของ

การเริ่มต้น การดำเนินต่อไป และควบคุมกิจกรรม (Goldenson, 1970)

นักวิชาการได้ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้หลายประการซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกันกล่าวคือ กิลฟอร์ด และ เกรย์ (Gilford & Gray, 1970) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่าเป็นสถานการณ์ภายใน ซึ่งไปกระตุ้นและริเริ่มเรื่องของการเคลื่อนไหว แล้วนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตามช่องทางภายใต้การนำของเป้าหมาย สำหรับ แซนด์ฟอร์ด และ ไรท์แมน (Sandford & Rightman, 1970) ให้ความหมายว่าแรงจูงใจเป็นความรู้สึกซึ่งไม่ยอมจะหยุดนิ่ง เป็นพลังที่อยู่ภายใต้การชักจูงบางอย่าง ส่วนแอนเดรส (Andress, 1970) กล่าวสั้นๆ ว่าแรงจูงใจเป็นตัวการที่ทำให้เกิดพฤติกรรมมนุษย์ ทั้งนี้สอดคล้องกับ ประดิษฐ์ อุปรนัย (2518) ที่กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นแรงดันที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา นอกจากนี้ สุชา และ สุรางค์ จันท์เอม (2518) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นสภาพความพร้อมของอินทรีย์ในการปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ หรือเป็นภาวะอินทรีย์ถูกกระตุ้นเพื่อสู่จุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้

จากความหมายของแรงจูงใจดังกล่าว พิจารณาสรุปได้ว่า เมื่อตัวบุคคลเกิดสภาวะของความไม่สมดุลย์และบุคคลนั้นเกิดมีเป้าหมายภายนอกทั้ง 2 ประการนี้ เมื่อประกอบกันเข้าจะทำให้เกิดแรงจูงใจขึ้น ดังนั้นแรงจูงใจจึงเปรียบเสมือนแรงผลักดัน หรือ แรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เพื่อจะมุ่งสู่เป้าหมายที่ตนต้องการอย่างมีทิศทาง แรงจูงใจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น เกิดจากความต้องการที่เกิดจากสิ่งเร้าภายนอก สิ่งเร้าภายใน หรือทั้งสิ่งเร้าภายนอกและสิ่งเร้าภายในรวมกัน เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของสังคม สิ่งเร้าต่างๆ จะเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดพฤติกรรมได้ทั้งสิ้น

ทฤษฎีแรงจูงใจ

มาสโลว์ได้คิดค้นทฤษฎีการจูงใจขึ้น โดยแบ่งแรงจูงใจตามลำดับความเข้มข้นแห่งความต้องการเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (Maslow, 1970)

1. ความต้องการทางสรีระระดับพื้นฐาน (Basic Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกายเพื่อความอยู่รอดของชีวิตอันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม

ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อากาศ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการดังกล่าว มนุษย์จึงต้องทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยที่จะนำมาบำบัดความต้องการของตน

2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety and Security Needs)

เมื่อความต้องการทางร่างกายได้รับการบำบัดแล้ว ความต้องการของคนก็ไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่นั้น สุขภาพที่ดี ความปลอดภัยจากภัยอันตราย ตลอดจนความมั่นคงในการประกอบอาชีพหรือหน้าที่การงาน ก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนา ซึ่งคนเราย่อมมีความต้องการตรงกันในเรื่องนี้เสมอโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

3. ความต้องการเข้าสังคมและมีพวกพ้อง (Social and Affiliative Needs)

เมื่อความต้องการสองขั้นที่กล่าวมาแล้วได้รับการตอบสนอง บุคคลจะมีความต้องการทางสังคม คือ การมีเพื่อนฝูงและต้องการให้เป็นที่ยอมรับ ต้องการความรักความปรารถนาดี ต้องการที่จะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคม ซึ่งความต้องการดังกล่าวจะทำให้สมาชิกของกลุ่มหรือสังคมมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน อันจะช่วยให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความต้องการมีศักดิ์ศรีและมีสถานะภาพ (Needs for Self-Esteem and Status)

ความต้องการขั้นนี้คือ ความต้องการที่จะให้คนอื่นยอมรับนับถือ มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีศักดิ์ศรี มีความภาคภูมิใจและมีสถานะภาพในสังคม มีความนับถือตัวเอง เป็นลักษณะที่เรียกว่า Ego Needs บุคคลที่มีความต้องการหรือมีแรงจูงใจประเภทนี้มักจะพยายามทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาคนอื่น

5. ความต้องการมีสัจการแห่งตนหรือทำให้ชีวิตมีความหมาย (Needs for Self Realization and Fulfillment)

ความต้องการขั้นนี้เป็นความต้องการขั้นสูงสุด ซึ่งบางครั้งเรียกความต้องการนี้ว่า Self-Actualization ความต้องการขั้นนี้เป็นความต้องการที่บุคคลตระหนักถึงศักยภาพแห่งตน จากการที่มีโอกาสพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าอยู่เสมอและมีโอกาสที่จะสร้างสรรค์ความคิดความอ่านให้กว้างขวางออกไป ซึ่งความต้องการในขั้นนี้ส่วนใหญ่เป็นความต้องการด้านอุดมคติ (Ideal Needs)

ความต้องการ 5 ประการข้างต้นของมาสโลว์ (Maslow) นี้ เรียงลำดับตามความสำคัญหรือความจำเป็นมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยมีความต้องการทางกายซึ่งเป็นความต้องการส่วนบุคคลของมนุษย์ทุกคนเป็นพื้นฐานขั้นแรกสำหรับความต้องการขั้นต่อไป ความต้องการ 5 ขั้นนี้จะเป็นอิสระต่อกัน และมีความต่อเนื่องเหลื่อมล้ำกันอยู่ กล่าวคือ ความต้องการระดับถัดมาอาจเกิดขึ้นก่อนที่ความต้องการขั้นต้นจะได้รับการตอบสนองให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ก่อนก็ได้ และบางคนอาจให้ความสำคัญกับความต้องการสลับขั้นก็ได้ อย่างไรก็ตามก็ตีบทไปแล้วคนทั่วไปจะมีความต้องการขั้นต้นก่อน เมื่อได้รับการสนองตอบแล้วจึงเกิดความต้องการขั้นถัดไป และไม่จำเป็นว่าทุกคนจะมีความต้องการครบทั้ง 5 ขั้น แต่ความต้องการทั้งหมดเหล่านี้จะมีอยู่ตลอดชีวิตของบุคคล ดังนั้นความต้องการของมนุษย์ดังกล่าวข้างต้น จะเป็นแรงผลักดันให้แสดงพฤติกรรมโน้มน้าวไปทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านี้อยู่เสมอ

ความหมายของแรงจูงใจ และประเภทของแรงจูงใจตามที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้พอสรุปได้ว่า แรงจูงใจ (Motive) เป็นแรงผลักดันหรือแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ตนต้องการอย่างมีทิศทางและแบ่งแรงจูงใจออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจของร่างกาย (Physiological Motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการของร่างกายเป็นสำคัญ เช่น ความหิว ความกระหาย หรือเมื่อร่างกายขาดอาหารไป ก็จะเป็นผลให้คนแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกเพื่อบรรเทาความต้องการนั้น

2. แรงจูงใจส่วนบุคคล (Personal Motives) เป็นแรงจูงใจที่ต่อมาจากแรงจูงใจทางร่างกาย ที่พัฒนาขึ้นมาภายในตัวบุคคลซึ่งแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไป เช่นการแสดงออกของคนแต่ละคนอาจจะเป็นการสะสมรูปถ่าย การวางตัวแสดงกริยาท่าทางต่างๆ ออกมา ตามลักษณะของความสนใจของตนเอง หรือ เป็นความตั้งใจของตนเองเป็นพิเศษโดยไม่มีผลตอบแทนหรือเจตนาอย่างอื่นเคลือบแฝง

3. แรงจูงใจทางสังคม (Social Motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้เพิ่มเติมภายหลังสืบต่อจากแรงจูงใจส่วนบุคคล เพราะมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม จึงทำให้เกิดแรงจูงใจขึ้น เช่น ต้องการความร่ำรวย ความปลอดภัย ต้องการฐานะทาง

สังคมก็จะทำให้คนแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาได้

4. แรงจูงใจเพื่อความสมหวังแห่งชีวิต (Self-Actualization Motives) ซึ่งเกิดขึ้นในตัวบุคคลเพื่อสนองตอบความต้องการทางอารมณ์ของตนเองและเพื่อการดำรงตนเองอยู่ในสังคมด้วยความราบรื่นและพอใจในตนเองพร้อมกันไปด้วย

แรงจูงใจที่มีบทบาทสำคัญกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักศึกษา มาจากแรงจูงใจทางสังคมเป็นสำคัญ ทั้งนี้บุคคลย่อมต้องการฐานะทางสังคมที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอันเป็นพื้นฐานเดิมของนักศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อหรือไม่ศึกษาต่อของนักศึกษาเช่นกัน ดังที่ ประชุมสุข อาชาวาร์ุงและคณะ (อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2524: 137-150) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุการลาออกกลางคันของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่าสาเหตุหนึ่งที่สำคัญ คือ นักศึกษามีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ยากจน ต้องหางานพิเศษทำ ทำให้มีเวลาดูหนังสือน้อยและเป็นทุกข์ เรื่องความยากจน

ตอนที่ 2 ความเป็นมาและการจัดการศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์

2.1 ความเป็นมา

วิทยาลัยนาฏศิลป์เป็นสถานการศึกษา โดยขึ้นอยู่กับสถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร ซึ่งมีประวัติความเป็นมา สรุปได้ดังนี้

วิทยาลัยนาฏศิลป์เดิมมีชื่อว่า "โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์" เปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2477 ทั้งนี้เป็นสถาบันของชาติแห่งแรกที่ทำให้การศึกษาทั้งวิชาสามัญและวิชาศิลปะ โดยขึ้นอยู่กับกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ผู้ก่อตั้ง พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ อธิบดีคนแรกของกรมศิลปากร ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2478 ทางราชการมีความประสงค์ที่จะให้วิชาศิลปะทางโขน-ละครและดนตรีมารวมอยู่ในสังกัดเดียวกัน จึงได้โอนครูอาจารย์ทางสายศิลปะและดุริยางคศิลป์กับศิลปินประจำราชสำนักของพระมหากษัตริย์รวมทั้งเครื่องดนตรี เครื่องโขน เครื่องละครของหลวงบางส่วนจากกระทรวงวัง ให้มาอยู่ในสังกัดกรมศิลปากร กรมศิลปากรจึงแก้ไขปรับปรุงการศึกษาของโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น กล่าวคือ

ในวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2478 พระสารสาสน์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ ได้มีคำสั่งตั้งโรงเรียนศิลปากร สอนวิชาช่างปั้น ช่างเขียน และ ช่างรักขึ้น อยู่กับกรมศิลปากรและให้โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ไปรวมเป็นแผนกหนึ่งของโรงเรียนศิลปากร เรียกชื่อเฉพาะแผนกนี้ว่า "โรงเรียนศิลปากรแผนกนาฏดุริยางค์" ให้การศึกษาวชิราวุธศึกษาทางดนตรีปี่พาทย์และละคร ระบำ แต่ยังไม่มียุทธวิธี

ต่อมาวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2485 มีประกาศพระราชกฤษฎีกา จัดแบ่งส่วนราชการในกรมศิลปากรใหม่ ให้ยุบกองโรงเรียนและให้ "แผนกช่าง" ของโรงเรียนศิลปากร ไปขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัยศิลปากรที่ตั้งขึ้นใหม่ และโอนกรมศิลปากรไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2485 กรมศิลปากรจึงปรับปรุงกิจการกองดุริยางค์ศิลปากร เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นกองการสังคีต และโอนแผนกนาฏดุริยางค์จากโรงเรียนศิลปากรมาขึ้นอยู่กับกองการสังคีต เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนสังคีตศิลป์" ขึ้นอยู่กับแผนกนาฏศิลป์

ในช่วงระยะเวลาระหว่าง พ.ศ. 2485 - พ.ศ. 2487 การศึกษาของโรงเรียนสังคีตศิลป์ได้หยุดชะงักไประยะหนึ่ง อันเนื่องมาจากอุปสรรคบางประการและภัยจากมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 รวมทั้งราชการได้ยืมสถานที่ไปใช้ราชการอื่นด้วย

พ.ศ. 2488 ภายหลังจากสิ้นสุดมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว นายกรัฐมนตรี (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) ได้มีบัญชาให้แก้ไขปรับปรุงการศึกษาของโรงเรียนสังคีตศิลป์ขึ้นใหม่ และเปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนนาฏศิลป์" โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นสถานศึกษานาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์ของทางราชการ
2. เพื่อบำรุงรักษาและเผยแพร่ นาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์ประจำชาติไทย
3. เพื่อให้ศิลปะทางดนตรีและโขน-ละคร ภายในประเทศมีฐานะเป็นที่ยกย่อง

ดังในนานาประเทศ

เมื่อเปิดโรงเรียนนาฏศิลป์ในปี พ.ศ. 2488 มีนักเรียนเก่าเหลืออยู่ในโรงเรียนสังคีตศิลป์ 33 คน เป็นนักเรียนหญิงทั้งสิ้น จึงได้เปิดรับสมัครเด็กชายเข้าฝึกโขน ในครั้งแรกมีจำนวนประมาณ 60 คน และนับตั้งแต่นั้นมาจำนวนนักเรียนก็เพิ่มขึ้นทุกปี และโรงเรียนนาฏศิลป์ก็ขยายการศึกษาเพิ่มขึ้นทั้งด้านนาฏดุริยางคศิลป์ไทยและสากล

ต่อมาในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2504 ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ ในกรมศิลปากรออกเป็นกองต่าง ๆ และมีกองศิลปศึกษาเพิ่มขึ้น โรงเรียนนาฏศิลป์จึงโอนจากกอง การสังคีตมาขึ้นกับกองศิลปศึกษา และได้รับการยกฐานะให้เป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์ในปี พ.ศ. 2515 (วิทยาลัยนาฏศิลป์, 2538) จากนั้นในวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 มีพระราชกฤษฎีกาแบ่ง ส่วนราชการของกรมศิลปากรใหม่ โดยมีสถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ขึ้น ปัจจุบันวิทยาลัยนาฏศิลป์จึงขึ้น อยู่กับสถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร

วิทยาลัยนาฏศิลป์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาศิลปะ เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพหรือเพื่อศึกษาต่อ โดยมุ่งหมายให้ผู้เรียนฝึกทักษะ ความถนัด และ พัฒนาความสามารถ ความสนใจเพื่อให้เกิดความชำนาญอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตน และสังคม (วิทยาลัยนาฏศิลป์, 2538) ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการศึกษาให้เอื้อต่อการศึกษาของ นักเรียน นักศึกษา ให้สามารถศึกษาตามหลักสูตรได้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์หลัก ของสถาบัน

2.2 การจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้น ผู้เรียนจะเป็นนิสิตนักศึกษาที่มีช่วงอายุ ตั้งแต่ 17 - 18 ปี จนถึง 21 - 22 ปีขึ้นไป เป็นช่วงอายุที่ครอบคลุมตั้งแต่เริ่มต้นการเป็นผู้ใหญ่ ถึงเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว (ไพฑูริย์ ลินลารัตน์, 2524) ซึ่งเป็นวัยที่มีความกระตือรือร้นสนใจในสิ่งแปลกๆ ใหม่ ๆ หนไม่ได้ที่จะเห็นสภาพความไม่ถูกต้องหรือไม่ยุติธรรมในสังคม มีชีวิตเป็นอิสระที่จะคิดจะ แสดงออกและต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ (วัลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2528) สำหรับการจัดการศึกษาในวิทยาลัยนาฏศิลป์เป็นการจัดการศึกษา ซึ่งรวมทั้งระดับมัธยมศึกษาและ ระดับอุดมศึกษาไว้ในสถาบันเดียวกัน ซึ่งสิริชัยชาญ พักจำรูญ (2535) ได้กล่าวถึงภาพรวมและ สถานการณ์ในการจัดการศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ โดยทั่วไปไว้ดังนี้

1. วิทยาลัยนาฏศิลป์ ซึ่งขึ้นอยู่กับกองศิลปศึกษา สังกัดกรมศิลปากรนั้นเป็นเพียง หน่วยงานเล็ก ๆ หน่วยงานหนึ่งในกรมศิลปากร ซึ่งในส่วนของกรมศิลปากรเองก็ต้องรับผิดชอบ งานอื่นหลากหลาย และนอกเหนือจากเรื่องของการศึกษา ซึ่งไม่ใช่หน้าที่หลัก ผลงานที่ผ่านมา

กรมศิลปากรจะเห็นเรื่องโบราณสถานเป็นสิ่งสำคัญ

2. เมื่อเปรียบเทียบกับกรมอื่นๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ เช่น กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา หรือกรมฝึกหัดครู กรมต่าง ๆ เหล่านี้ดูแลเรื่องของการศึกษาโดยตรง และกองที่ขึ้นอยู่กับภายใต้การบังคับบัญชาของกรมเหล่านั้น ก็ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษาเป็นสายเดียวกัน เช่น กรมสามัญศึกษาดูแล กองการมัธยมศึกษา เป็นต้น

3. กระทรวงศึกษาธิการไม่ได้มีแนวนโยบายในการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (นาฏศิลป์, ดนตรี) โดยเฉพาะนอกจากจะสอดแทรกอยู่ในแผนการศึกษาชาติ รวมทั้งอยู่ในนโยบายของการฝึกหัดครูเท่านั้น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของกรมศิลปากร กองศิลปศึกษา และวิทยาลัยนาฏศิลป์ ที่จะต้องร่วมกันจัดวางหลักสูตร บริหารหลักสูตร และงานวิชาการ ซึ่งครอบคลุมทั้งวิชาสามัญและการศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรม ดังนั้น การดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จึงอยู่ในความรับผิดชอบของกรมศิลปากร โดยมีกองศิลปศึกษาและวิทยาลัยนาฏศิลป์ 12 แห่ง จัดการเรียนการสอน การบริหารงานต่าง ๆ อยู่ในขอบเขตที่จำกัดเท่านั้น ทำให้งานด้านการศึกษาวิชาชีพพิเศษด้านนาฏศิลป์และดนตรี ซึ่งไม่เคยปรากฏอยู่ในแผนการศึกษาของชาติแผนใด ไม่เคยปรากฏในแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ไม่เคยปรากฏในหมวดต่าง ๆ ของการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะในหมวดของความมุ่งหมาย ระบบการศึกษาและการบริหารการศึกษา

หากเป็นเช่นนั้น เมื่อมีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนการศึกษาชาติ เพื่อที่จะได้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาหรือทางด้านหลักสูตร ตลอดจนสภาพแวดล้อมของสถาบันวิทยาลัยนาฏศิลป์จะไม่อยู่ในขอบข่ายของการพิจารณาทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขใด ๆ เลย ทั้งๆ ที่รัฐบาลเองทุกยุคทุกสมัยได้ให้ความสนใจในเรื่องของการส่งเสริม เผยแพร่ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของวิทยาลัยนาฏศิลป์อยู่แล้ว

4. วิทยาลัยนาฏศิลป์ต้องรับผิดชอบการจัดการศึกษาถึง 3 ระดับ คือ นาฏศิลป์ขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง นักเรียนมีระดับอายุเฉลี่ยระหว่าง 13-23 ปี จัดว่าเป็นวัยเด็กจนถึงเยาวชน การแต่งกาย แตกต่างกันตามระเบียบว่าด้วยการแต่งกายตามระดับการศึกษา มีทั้งการแต่งกายของนักเรียนระดับชั้นมัธยมและอาชีวศึกษา (ระเบียบวิทยาลัยนาฏศิลป์อยู่ในภาคผนวก ฉ)

วิทยาลัยนาฏศิลป์จึงมีความลำบากในการบริหารกิจการนักเรียน ดังที่ได้ชี้ชัดในหนังสือ "คู่มือ
นักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์" ที่ว่า

... การที่มีนักเรียนต่างชั้นเรียนต่างวัยกันเช่นนี้ จึงเป็นเรื่องลำบากแก่
การปกครองวิทยาลัยพยายามที่จะวางระเบียบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัย
ของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาขึ้นพร้อมทั้งคุณวุฒิ ...

(กองศิลปศึกษา, 2531)

การที่นักเรียนมีต่างวัยดังกล่าว นอกจากผู้บริหารจะลำบากในเรื่องของการ
ปกครองแล้ว การจัดกิจกรรมทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรม
เพื่อเสริมประสบการณ์นอกหลักสูตร ก็ดูจะเป็นเรื่องที่ยึดค่อนข้างลำบากทั้งสิ้น

5. รูปแบบของการบริหารหลักสูตร ซึ่งมีสายสามัญและสายศิลปะ วิชาสามัญนั้น
ใช้หลักสูตรเดียวกับหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และตอนปลายพุทธศักราช
2524 ส่วนวิชาศิลปะทุกสาขาเป็นหลักสูตรที่จัดทำโดยคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรของกองศิลปศึกษา
ที่กรมศิลปากรแต่งตั้งและได้รับอนุญาตจากกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ให้ใช้ได้เป็นเวลา
11 ปีมาแล้ว ทั้งนี้ ทั้งกองศิลปศึกษาและวิทยาลัยนาฏศิลป์เองยังไม่มีบทบาทใดในการปรับหลักสูตร
ที่ได้ใช้ต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน

6. จากโครงสร้างการบริหารทั้งหมดดังที่ได้กล่าวมา ทำให้สภาพการจัดการ
ศึกษาของวิทยาลัยจะเป็นการจัดการศึกษา ซึ่งรวมเอาโรงเรียน 4 ประเภท เข้าไว้ด้วยกันคือ

- 6.1 โรงเรียนมัธยมศึกษา
- 6.2 โรงเรียนอาชีวศึกษา
- 6.3 สถาบันฝึกหัดครู
- 6.4 สถาบันอุดมศึกษา

(สิริชัยชาญ พักจำรูญ, 2535)

เมื่อเป็นเช่นนั้น สิ่งที่เป็นผลกระทบตามมาจึงเป็นเรื่องของปัญหาต่าง ทั้งปรัชญา
และเป้าหมาย ระบบการบริหาร และการจัดการศึกษา รวมทั้งอนาคตของนักเรียนนักศึกษาของ
วิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกแห่ง

2.3 หลักสูตรและลักษณะการเรียนการสอน

วิทยาลัยนาฏศิลป์ได้จัดแบ่งการศึกษาเป็น 4 ระดับ (วิทยาลัยนาฏศิลป์, 2538)

คือ

1. ระดับนาฏศิลป์ขั้นต้น รับผู้เรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระยะเวลาเรียน 6 ภาคเรียน หรือ 3 ปีการศึกษา มีหน่วยการเรียนทั้งสิ้น 108 หน่วยการเรียน ประกอบด้วย

วิชาสามัญ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา พลานามัย ทัศนศิลป์ศึกษา

วิชาชีพศิลปะ แบ่งเป็น 4 สาขา คือ

ก. นาฏศิลป์ไทย ประกอบด้วย โขน ละคร

ข. ดุริยางค์ไทย ประกอบด้วย ปี่พาทย์ เครื่องสายไทย คีตศิลป์ไทย

ค. ดุริยางค์สากล ประกอบด้วย ดุริยางค์สากล คีตศิลป์สากล

ง. นาฏศิลป์สากล

ผู้จบหลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นต้น ได้รับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ขั้นต้น (เทียบเท่าประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนต้นทางสายสามัญ)

2. ระดับนาฏศิลป์ชั้นกลาง รับนักเรียนที่จบนาฏศิลป์ขั้นต้น หรือ มัธยมศึกษาตอนต้น ใช้ระยะเวลา 6 ภาคเรียน หรือ 3 ปีการศึกษาต่อจากขั้นต้น มีหน่วยการเรียนรวมทั้งสิ้น 110 หน่วยการเรียน ประกอบด้วยวิชาสามัญและวิชาชีพศิลปะ 4 สาขา เช่นเดียวกับนาฏศิลป์ขั้นต้น ผู้จบหลักสูตรนี้จะได้รับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง (เทียบเท่าประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลายทางสายสามัญ)

3. ระดับนาฏศิลป์ขั้นสูง เป็นหลักสูตรต่อเนื่องจากระดับนาฏศิลป์ชั้นกลาง ใช้ระยะเวลาเรียน 4 ภาคเรียน หรือ 2 ปีการศึกษา มีหน่วยการเรียนทั้งสิ้น 85 หน่วยการเรียน ประกอบด้วยวิชาสามัญ วิชาการศึกษา วิชาศิลปะ 4 สาขา เช่นเดียวกับระดับนาฏศิลป์ขั้นต้น และนาฏศิลป์ชั้นกลาง ผู้จบหลักสูตรนี้ได้รับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ขั้นสูง (เทียบเท่าอนุปริญญา)

4. ระดับปริญญา รับผู้เรียนที่จบประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง ใช้ระยะเวลาเรียน 4 ภาคเรียน หรือ 2 ปีการศึกษา มีหน่วยการเรียนทั้งสิ้น 146 หน่วยการเรียน ประกอบด้วย วิชาพื้นฐาน วิชาการศึกษา วิชาชีพ และวิชาเลือกเสรี การศึกษาระดับนี้กรมศิลปากรได้ขอสมทบกับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ตั้งแต่ปีการศึกษา 2519 ผู้จบหลักสูตรนี้จะได้รับปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต (คช.บ.)

วิทยาลัยนาฏศิลป์ ได้จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ระดับนาฏศิลป์ชั้นสูงจนถึงระดับปริญญาตรี สำหรับการศึกษาในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง มีจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านนาฏศิลป์ ดุริยางค์คีตศิลป์ ทั้งไทยและสากล สามารถปฏิบัติงานในด้านการสอนหรือการแสดงตามสาขาวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ดนตรี รู้จักเลือกสรรผลงานที่มีคุณค่าทางศิลปะ เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ และ ดำเนินชีวิตประจำวัน

3. เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีความสำนึกในความเป็นคนไทย การอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย ชำรงรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ และระบบการปกครองของไทย

4. ให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นของประเทศและของโลก สามารถแก้ปัญหาโดยใช้วิจยญาณได้อย่างเหมาะสม

5. เพื่อปลูกฝังและสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความสามัคคี ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความมานะอดทน ความสำนึกในจรรยาอาชีพ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

6. ให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพและตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม อันเป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษยชาติ เผยแพร่และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ

7. เพื่อส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มในงานศิลปะ สามารถสร้างผลงานในวิชาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการแสดงออกอย่างมีอิสระ มีจินตนาการในการศึกษา ค้นคว้า พัฒนาตนเอง ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ สามารถวางแผนปฏิบัติงานและแก้ปัญหาด้วยหลักวิชา รู้จักการทำงาน เป็นหมู่คณะ ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นด้วยความเป็นธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2527)

หลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง มุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถปฏิบัติด้านการสอนนาฏศิลป์ ดุริยางค์ คีตศิลป์ ทั้งไทยและสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ผลงานด้านนาฏศิลป์ดนตรี เลือกสรรผลงานที่มีค่าทางศิลปะเพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ รับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ตระหนักในคุณค่าและรู้จักอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และสร้างผลงานในวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถประกอบอาชีพรับราชการครูและศิลปิน วิทยาลัยนาฏศิลป์จึงได้วางแนวทางทั่วไปของแต่ละสาขาวิชาไว้ เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ความชำนาญสามารถประกอบอาชีพได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน และให้ผู้เรียนเลือกแผนการเรียนในสาขาต่าง ๆ โดยจัดการศึกษาตามโครงสร้างของหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2527) ดังนี้

หลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง (2527)

โครงสร้างหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง แบ่งเป็น 4 กลุ่มวิชาดังต่อไปนี้

1. วิชาพื้นฐาน	จำนวน	20	หน่วยกิต
1.1 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	จำนวน	6	หน่วยกิต
1.2 ภาษา	จำนวน	8	หน่วยกิต
1.3 วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	จำนวน	4	หน่วยกิต
1.4 กิจกรรมสร้างเสริมจินตนาการ	จำนวน	2	หน่วยกิต
2. วิชาการศึกษา	จำนวน	20	หน่วยกิต
2.1 วิชาการศึกษา (บังคับ)	จำนวน	18	หน่วยกิต
2.2 วิชาการศึกษา (เลือก)	จำนวน	2	หน่วยกิต

3.	วิชาชีพ	จำนวน	42	หน่วยกิต
3.1	วิชาชีพ (บังคับ)	จำนวน	30	หน่วยกิต
3.2	วิชาชีพ (เลือก)	จำนวน	12	หน่วยกิต
4.	วิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า	3	หน่วยกิต
	หลักสูตรวิชาชีพ แบ่งเป็นสาขาต่าง ๆ 6 สาขา คือ			
1.	สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย	แยกเป็น	2	สาย คือ
1.1	โขน			
1.2	ละคร			
2.	สาขาดุริยางค์ไทย	แยกเป็น	2	สาย คือ
2.1	ปี่พาทย์			
2.2	เครื่องสาย			
3.	สาขาวิชาคีตศิลป์ไทย			
4.	สาขาวิชานาฏศิลป์สากล			
5.	สาขาวิชาดุริยางค์สากล			
6.	สาขาวิชาคีตศิลป์สากล			

โดยแบ่งการเรียนเป็น 2 ภาค คือ ภาคทฤษฎี และ ภาคปฏิบัติ ทั้งนี้อัตรา
ค่าบำรุงการศึกษาดังนี้

ค่าลงทะเบียนรายวิชา หน่วยการเรียนละ	20 บาท ต่อภาค
ค่าภาคปฏิบัติหรือวัสดุฝึกหัดหรือวัสดุฝึกหัดหรืออุปกรณ์การศึกษา	5 บาท ต่อภาค
ค่าบำรุงสุขภาพหรือห้องพยาบาล	20 บาท ต่อปี
ค่าบำรุงห้องสมุด	30 บาท ต่อปี
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	ไม่เกิน 500 บาท ต่อปี

สำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูงพุทธศักราช 2527 นี้ ได้มีการวิจัย
เพื่อประเมินหลักสูตรของจิราพร รัชวิเชียร(2531) ซึ่งได้ประยุกต์ใช้แบบจำลองCountenance
ของ Stake เป็นแนวทางในการประเมิน โดยการส่งแบบสอบถามและแบบประเมินไปยังผู้บริหาร

วิทยาลัย ครู-อาจารย์ และนักศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ 10 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า สิ่งนำเข้าหรือปัจจัยพื้นฐานของหลักสูตร อันได้แก่ จุดมุ่งหมาย หลักการของหลักสูตร จุดประสงค์ มีความชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของสังคม มีความเป็นเอกลักษณ์ของวิชาชีพและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงมาก จุดประสงค์ของกลุ่มวิชา หมวดวิชา มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและหลักการของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับเกณฑ์ เกี่ยวกับการกำหนดเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในเกณฑ์การใช้หลักสูตร การจัดเนื้อหาวิชาเอื้อประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อขั้นสูงขึ้นไปได้มากตามที่จุดหมายของหลักสูตรกำหนด เมื่อปัจจัยพื้นฐานมีความเหมาะสมสอดคล้องกัน ส่งผลให้การดำเนินงานตามหลักสูตรส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ค่อนข้างครบถ้วน ตามทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตร พร้อมทั้งส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ รวมทั้งมีคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่ดีตามที่จุดมุ่งหมายและหลักการของหลักสูตรกำหนดในระดับค่อนข้างมาก

จากการประเมินหลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นสูง แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกันทั้งในด้านโครงสร้าง จุดหมายและหลักการทางด้านทฤษฎี อย่างไรก็ตามแม้ว่าการจัดหลักสูตรมีความเหมาะสมแต่การเรียนการสอนก็ต้องมีคุณภาพด้วย ทั้งนี้อุษา สบถุษ์ (2536) ได้วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมการสอนนาฏศิลป์ไทยในวิทยาลัยนาฏศิลป์ โดยศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ด้านวิธีสอนและลำดับชั้นการสอน การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและการประเมินผลในวิทยาลัยนาฏศิลป์ โดยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยรวมทั้งอาจารย์ผู้สอนในภาควิชานาฏศิลป์ไทย ผลการวิจัยพบว่า ในการสอนภาคทฤษฎีนั้น อาจารย์ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และใช้คำถามกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนมากกว่าวิธีอื่นๆ มีการนำสื่อมาใช้บ่อย การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรมนั้นปฏิบัติน้อย โดยอาจารย์อบรมให้รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ไม่ค่อยว่ากล่าวตักเตือนหรือปรามนักศึกษา ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย โดยอาจารย์แสดงความเป็นกันเองด้วยท่วงทิวาจาและสีหน้ายิ้มแย้มกับนักศึกษา ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น ด้านการประเมินผลใช้วิธีสังเกตความ

สนใจในบทเรียนของนักศึกษา การถามคำถามในด้านความรู้ ความจำและความเข้าใจ ส่วนการ
 สอนภาคปฏิบัติพบว่า อาจารย์ใช้วิธีสาธิตทำร่ำให้นักศึกษาร่ำตาม การอธิบายทำร่ำประกอบการ
 สาธิต สื่อการสอนที่ใช้คือเครื่องบันทึกเสียง ด้านการปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรมอาจารย์ปฏิบัติ
 น้อยรวมทั้งด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย มีการช่วยเหลือนักศึกษาที่มีข้อ
 ขบกพร่องในการร่ำระดับปานกลาง การให้โอกาสนักศึกษาถามทำร่ำและการชมเชยน้อยที่สุด นอก
 จากนี้ด้านสภาพแวดล้อมของชั้นเรียนพบว่า ห้องเรียนภาคทฤษฎีมีความเหมาะสมในการเรียนการ
 สอน แต่ห้องเรียนภาคปฏิบัติมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์เครื่องบันทึกเสียงมีไม่ครบทุกชั้นเรียน
 และขาดแคลนวีดิทัศน์เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นถ้าพฤติกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ตลอดจน
 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษามีอยู่ค่อนข้างน้อย ก็จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษา
 ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสภาพแวดล้อมของสถาบันไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน ผู้เรียนมีทัศนคติ
 ไม่ดีต่อวิชาชีพหรือขาดแรงจูงใจ ก็จะยิ่งส่งผลกระทบมากยิ่งขึ้น

2.4 การศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักศึกษา

การศึกษาต่อของนักศึกษา หมายถึง การศึกษาต่อในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูงของ
 นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั่วประเทศเพื่อให้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรและได้รับประกาศนียบัตร
 นาฏศิลป์ชั้นสูง (เทียบเท่าระดับอนุปริญญา) เพื่อไปประกอบอาชีพศิลปินหรือครูทางด้านนาฏศิลป์
 และดนตรี หรือเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาต่อไป

การไม่ศึกษาต่อของนักศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับนาฏศิลป์
 ชั้นกลางปีที่ 3 และไม่ศึกษาต่อในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูงของวิทยาลัยนาฏศิลป์ โดยลาออกไปศึกษาต่อ
 ณ สถานอื่น

ทั้งนี้วิทยาลัยนาฏศิลป์เป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาวิชาชีพพิเศษ ทาง
 ศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์และดนตรีมาเป็นเวลากว่า 60 ปี โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการฝึก
 อบรม เพื่อการอนุรักษ์ พัฒนา สืบทอดและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ ดนตรี ทั้งในระบบ
 และนอกระบบโรงเรียน เพื่อผลิตศิลปิน ครูศิลปะและนักวิชาการด้านนาฏศิลป์ดนตรี จึงเป็นภาระ
 หน้าที่โดยตรงที่ต้องผลิตบุคลากรให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน เพื่อทำหน้าที่สืบทอด

สร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม ให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อกระตุ้นปลุกจิตสำนึกและเสริมสร้างค่านิยมให้คนในชาติเห็นความสำคัญและเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ดนตรี อันเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ (วิทยาลัยนาฏศิลป์, 2537)

ปัจจุบันในการจัดการศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์มีการรับนักเรียนนักศึกษาในระดับนาฏศิลป์ชั้นต้นจำนวนแห่งละ 180 คน ซึ่งบางแห่งมีผู้มาสมัครเข้ารับการศึกษามากกว่าจำนวนที่ต้องการและยังมีลาออกระหว่างปีอีกจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้พบว่าเมื่อถึงในระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางมีนักศึกษาลาออกอีกเป็นจำนวนมากและทวีจำนวนเพิ่มขึ้นจากสถิติของฝ่ายส่งเสริมศิลปศึกษา พบว่ามีจำนวนนักเรียนนักศึกษาระดับชั้นกลางที่ลาออกโดยไม่ศึกษาต่อในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 - 2537 ตามตารางดังนี้ (กองศิลปศึกษา, 2538)

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง
ปีการศึกษา 2535

ลำดับ	วิทยาลัย	นักเรียนในระดับ นาฏศิลป์ชั้นกลาง	นักศึกษาที่ศึกษาต่อ ในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง		นักศึกษาที่ไม่ศึกษาต่อ ในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	นาฏศิลป์กรุงเทพ	180	85	47.22	95	52.78
2.	นาฏศิลป์เชียงใหม่	59	32	54.24	27	45.76
3.	นาฏศิลป์นครศรีธรรมราช	83	27	32.53	56	67.47
4.	นาฏศิลป์อ่างทอง	57	18	31.58	39	68.42
5.	นาฏศิลป์ร้อยเอ็ด	84	54	64.29	30	35.71
6.	นาฏศิลป์สุโขทัย	27	21	77.78	6	22.22
7.	นาฏศิลป์กาฬสินธุ์	80	51	63.75	29	36.25
8.	นาฏศิลป์ลพบุรี	54	32	59.26	22	40.74
9.	นาฏศิลป์จันทบุรี	42	29	69.05	13	30.95
10.	นาฏศิลป์พัทลุง	65	24	36.92	41	63.08
รวม		731	373	51.03	358	48.97

ที่มา: กองศิลปศึกษา สํารวจเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2536

ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง
ปีการศึกษา 2536

ลำดับ	วิทยาลัย	นักเรียนในระดับ นาฏศิลป์ชั้นกลาง	นักศึกษาที่ศึกษาต่อ ในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง		นักศึกษาที่ไม่ศึกษาต่อ ในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	นาฏศิลป์กรุงเทพ	193	122	63.21	71	36.79
2.	นาฏศิลป์เชียงใหม่	58	28	48.28	30	51.72
3.	นาฏศิลป์นครศรีธรรมราช	52	21	40.38	31	59.62
4.	นาฏศิลป์อ่างทอง	55	28	50.91	27	49.09
5.	นาฏศิลป์ร้อยเอ็ด	43	23	53.49	20	46.51
6.	นาฏศิลป์สุโขทัย	27	16	59.26	11	40.74
7.	นาฏศิลป์กาฬสินธุ์	65	28	43.08	37	56.92
8.	นาฏศิลป์ลพบุรี	48	30	62.50	18	37.50
9.	นาฏศิลป์จันทบุรี	52	32	61.54	20	38.46
10.	นาฏศิลป์พัทลุง	45	26	57.78	19	42.22
รวม		638	354	51.02	284	44.51

ที่มา: กองศิลปศึกษา สํารวจเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2537

ตารางที่ 3 จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง
ปีการศึกษา 2537

ลำดับ	วิทยาลัย	นักเรียนในระดับ นาฏศิลป์ชั้นกลาง	นักศึกษาที่ศึกษาต่อ ในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง		นักศึกษาที่ไม่ศึกษาต่อ ในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	นาฏศิลป์กรุงเทพ	206	114	55.34	92	44.66
2.	นาฏศิลป์เชียงใหม่	49	24	48.98	25	51.02
3.	นาฏศิลป์นครศรีธรรมราช	63	32	50.79	31	49.21
4.	นาฏศิลป์อ่างทอง	73	39	53.42	34	46.58
5.	นาฏศิลป์ร้อยเอ็ด	37	16	43.24	21	56.76
6.	นาฏศิลป์สุโขทัย	15	9	60.00	6	40.00
7.	นาฏศิลป์กาฬสินธุ์	80	32	40.00	48	60.00
8.	นาฏศิลป์ลพบุรี	45	21	46.67	24	53.33
9.	นาฏศิลป์จันทบุรี	44	19	43.18	25	56.82
10.	นาฏศิลป์พัทลุง	21	8	38.10	13	61.90
รวม		633	314	49.61	319	50.39

ที่มา: กองศิลปศึกษา สํารวจเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2538

จากตารางที่ 1, 2 และ 3 พบว่ามีนักศึกษาไม่ศึกษาต่อในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูงในปีการศึกษา 2535 จำนวน 358 คน คิดเป็นร้อยละ 49.97 ปีการศึกษา 2536 จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 44.51 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 50.39 โดยที่ส่วนใหญ่ไปศึกษาต่อยังสถาบันอื่น จากการไม่ศึกษาต่อของนักเรียนนักศึกษาระหว่างปีส่งผลให้คงมีผู้ศึกษาต่อในด้านนาฏศิลป์ ดนตรีลดลงเป็นจำนวนมากและกระทบถึงผลผลิต คือผู้สำเร็จการศึกษาในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูงมีปริมาณน้อยตามตารางแสดงจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 - 2537 ดังนี้ (กองศิลปศึกษา , 2537)

ตารางที่ 4 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง ปีการศึกษา 2535

วิทยาลัยนาฏศิลป์	นาฏศิลป์ ไทย		ดุริยางค์ ไทย		คีตศิลป์ ไทย		นาฏศิลป์ สากล		ดุริยางค์ สากล		คีตศิลป์ สากล		รวม
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
กรุงเทพ	12	50	6	3	1	2	-	2	-	1	-	-	77
เชียงใหม่	3	14	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	21
นครศรีธรรมราช	1	31	3	5	-	2	-	-	-	-	-	-	42
อ่างทอง	-	11	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	14
ร้อยเอ็ด	2	15	6	6	-	2	-	-	-	-	-	-	31
สุโขทัย	1	12	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	15
กาฬสินธุ์	1	23	6	3	-	4	-	-	-	-	-	-	37
ลพบุรี	1	17	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	22
จันทบุรี	6	14	3	8	-	-	-	-	-	-	-	-	31
พัทลุง	2	8	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	19
รวม	29	195	31	36	1	14	-	2	-	1	-	-	309

ที่มา: กองศิลปศึกษา สํารวจเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2536

ตารางที่ 5 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง ปีการศึกษา 2536

วิทยาลัยนาฏศิลป์	นาฏศิลป์ ไทย		ดุริยางค์ ไทย		คีตศิลป์ ไทย		นาฏศิลป์ สากล		ดุริยางค์ สากล		คีตศิลป์ สากล		รวม
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
กรุงเทพ	3	39	10	8	-	2	-	3	3	-	-	-	68
เชียงใหม่	-	16	2	4	-	1	-	-	-	-	-	-	23
นครศรีธรรมราช	5	10	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-	26
อ่างทอง	1	9	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	15
ร้อยเอ็ด	-	36	5	2	-	2	-	-	-	-	-	-	45
สุโขทัย	3	13	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	20
กาฬสินธุ์	-	29	6	8	-	1	-	-	-	-	-	-	44
ลพบุรี	3	16	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	27
จันทบุรี	3	16	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	25
พัทลุง	2	12	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	23
รวม	21	136	48	36	-	9	-	3	3	-	-	-	316

ที่มา: กองศิลปศึกษา สํารวจเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2537

ตารางที่ 6 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง ปีการศึกษา 2537

วิทยาลัยนาฏศิลป์	นาฏศิลป์ ไทย		ดุริยางค์ ไทย		คีตศิลป์ ไทย		นาฏศิลป์ สากล		ดุริยางค์ สากล		คีตศิลป์ สากล		รวม
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
กรุงเทพ	16	45	11	8	-	1	-	3	-	2	-	-	86
เชียงใหม่	1	15	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	19
นครศรีธรรมราช	4	14	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	21
อ่างทอง	2	12	4	1	-	2	-	-	-	-	-	-	21
ร้อยเอ็ด	3	14	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	20
สุโขทัย	2	5	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	15
กาฬสินธุ์	2	12	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	17
ลพบุรี	-	15	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-	25
จันทบุรี	2	18	2	4	-	3	-	-	-	-	-	-	29
พัทลุง	2	14	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
รวม	34	164	32	30	1	7	-	3	-	2	-	-	273

ที่มา: กองศิลปศึกษา สํารวจเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2538

จากการวิจัยเรื่องความต้องการบุคลากรทางด้านดนตรีและนาฏศิลป์ไทย ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษา (กองศิลปศึกษา, 2528) พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ยังคงมีความต้องการบุคลากรทางด้านนี้อยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีผู้สอนไม่เพียงพอและครูผู้สอนขาดความรู้และทักษะเพราะไม่ได้จบการศึกษาทางด้านดนตรี นาฏศิลป์โดยตรง ทั้งนี้จากความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดศิลปศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 365 โรงเรียน มีความต้องการครูผู้สอนดนตรีและนาฏศิลป์ ดังนี้

ระดับอนุปริญา	จำนวน	325 คน
ระดับปริญาตรี	จำนวน	291 คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	616 คน

และจากความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดศิลปศึกษาจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 368 โรงเรียน มีความต้องการครูผู้สอนดนตรีและนาฏศิลป์ ดังนี้

ระดับอนุปริญา	จำนวน	186 คน
ระดับปริญาตรี	จำนวน	274 คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	460 คน

ทั้งนี้แม้ว่าการสำรวจเป็นระยะเวลา 10 ปีมาแล้วก็ตาม ปัจจุบันยังปรากฏว่าหน่วยงานต่างๆ คงมีความต้องการผู้สำเร็จการศึกษาด้านนาฏศิลป์ดนตรี เช่นสถาบันการศึกษาเอกชน ทั้งในระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา กลุ่มงานการแสดง ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารพบว่า จากการสำรวจผู้จบการศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ไม่ปรากฏผู้ว่างงาน

ดังนั้น การศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักศึกษาจึงมีผลต่อการวางแผนบุคลากรทางด้านดนตรีและนาฏศิลป์เป็นอันมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมไทยอันเป็นเอกลักษณ์และมรดกล้ำค่าของชาติ จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นความจำเป็นต้องศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ เพื่อเป็นแนวทางในการลดจำนวนผู้ไม่ศึกษาต่อและหาแนวทางให้จำนวนผู้ศึกษาต่อเพิ่มมากขึ้น

ตอนที่ 3 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่ปรากฏจะพบว่ามีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการไม่ศึกษาต่อของนักศึกษา ในลักษณะการลาออกกลางคันไว้หลายเรื่อง สรุปได้ดังนี้

จากการวิจัยของวิสาข์ เกษประทุม (2522) ได้ทำการวิเคราะห์ความสูญเปล่าทางการศึกษาของวิทยาลัยครูนครสวรรค์ พร้อมทั้งสาเหตุการออกกลางคัน และการเรียนซ้ำกว่ากำหนดของนักศึกษาพบว่า มาจากสาเหตุคือ ปัญหาด้านการเงิน ต้องช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ ไม่สนใจเรียน สติปัญญาและสุขภาพไม่ดี สอบตกบ่อย ๆ ผู้ปกครองไม่สนับสนุนการเรียน และปรับตัวเข้ากับสังคมวิทยาลัยไม่ได้

ส่วน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2533) ได้ทำการศึกษาภูมิหลังและสาเหตุการออกกลางคันของนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย 5 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยมหิดล ในปีการศึกษา 2513 - 2514 ทั้งหมดจำนวน 568 คน โดยการสัมภาษณ์พบว่า ภูมิหลังทางครอบครัวของผู้ออกกลางคัน ส่วนใหญ่มีบิดามารดาที่ไม่ได้เรียนหนังสือและประกอบอาชีพส่วนตัว เป็นบุตรคนกลาง และมาจากครอบครัวขนาดใหญ่ ส่วนภูมิหลังทางการศึกษาพบว่า ผู้ที่ออกกลางคันเป็นผู้ที่มีความรู้ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพียงพอที่จะเรียนได้สำเร็จ สำหรับสาเหตุการออกกลางคันจากมหาวิทยาลัย พบว่า สาเหตุที่สำคัญรองลงมาก็คือทัศนคติต่อวิชาและคณะที่เรียนไม่ดี เพราะไม่ชอบคณะที่เรียน เลือกวิชาไม่ตรงกับความสนใจ เลือกแผนไม่ตรงกับความถนัดของตนเอง รู้สึกว่าคณะที่ตนสังกัดไม่เป็นที่ยกย่อง ไม่ชอบวิธีการสอนของอาจารย์ ขาดความสัมพันธ์กับอาจารย์ และอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ สาเหตุอื่นๆ ที่มีความสำคัญใกล้เคียงคือ พื้นความรู้และสติปัญญาไม่ดีพอ ทำกิจกรรมนิสิตมากเกินไป และไม่ชอบกิจกรรมนิสิตการปรับตัวเข้ากับการเรียนชั้นมหาวิทยาลัยไม่ได้ ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และสุขภาพอ่อนแอ

ต่อมาอรุณ ปรีดีติติก (2524) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาของการไม่มาเรียนของ นักศึกษาพบว่า มีปัจจัยทั้งจากผู้เรียน ผู้สอน และวิธีการ ได้แก่

1. เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนนานเกินไป
2. ไม่ชอบเรียนบางวิชา
3. ผู้สอนไม่เข้าใจวิธีสอนและสอนไม่ดี จึงเกิดความเบื่อหน่าย

นอกจากนี้จากการวิจัยเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการลาออกกลางคัน ของนิสิตปีที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยอรุณช ญะยงก (2526) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา ลักษณะที่นิสิตออกกลางคัน สถานภาพปัจจุบันของนิสิตที่ออกกลางคัน และเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ ที่สัมพันธ์กับการออกกลางคัน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ออก กลางคันเมื่อมีฐานะเทียบเท่าชั้นปีที่ 1 รุ่นปีการศึกษา 2521 - 2524 จำนวน 858 คน พบว่า นิสิต ที่ออกกลางคัน ส่วนมากเป็นนิสิตชาย มีอายุเฉลี่ย 18-29 ปี ขณะที่นิสิตที่ออกกลางคันมากที่สุดคือ คณะวิทยาศาสตร์ รองลงมาคือ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะที่มีนิสิตออกกลางคินน้อยที่สุด คือ คณะ อักษรศาสตร์ นิสิตที่ออกกลางคัน ส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 89.64 ของนิสิตที่ ออกกลางคินกำลังศึกษาในคณะที่นิสิตสอบคัดเลือกได้ใหม่ในปีการศึกษาต่อมาร้อยละ 2.76 เท่านั้นที่ กำลังศึกษาต่อต่างประเทศ นิสิตที่ออกกลางคินส่วนมากเข้าศึกษาใหม่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจากการวิเคราะห์องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการออกกลางคิน พบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

ความสัมพันธ์กับอาจารย์ เช่น นิสิตและอาจารย์โต้เถียงกัน อาจารย์ใช้อำนาจ ในการสอนและการปกครองมากเกินไป นิสิตมีปัญหากับอาจารย์ อาจารย์มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้เรียน เป็นต้น

ทัศนคติต่อวิชาชีพที่ศึกษา เช่น ไม่เห็นประโยชน์ของสาขาวิชาที่เรียน ไม่เห็น แนวทางประกอบอาชีพ

ฐานะทางเศรษฐกิจและการเงิน เช่นครอบครัวยากจนมีรายได้น้อย ต้องทำงาน พิเศษเพื่อหารายได้มาใช้ในการเรียน ต้องช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ ต้องรับภาระงานบ้านมาก เป็นต้น

ความสามารถของนิสิตและเนื้อหาของหลักสูตร เช่น วิชาที่เรียนยากเกินไป หลักสูตรวางจุดหมายไว้สูง และมีเนื้อหาวิชามากเกินไป ผลการเรียนได้คะแนนต่ำ เป็นต้น
ลักษณะของครอบครัว เช่น ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว
ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย เช่น ลำบากในการหาที่พักอาศัยที่สะดวกในการเดินทางไป
ศึกษา

ในด้านการศึกษาวิชาชีพผู้วิจัยเกี่ยวกับการลาออกกลางคัน สรุปได้คือ
หลุยส์ อัมสุทธิ (2529) ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์สาเหตุการออกกลางคันของ
นักศึกษาในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสถานภาพทั่วไปของนักศึกษาที่ออก
กลางคัน สาเหตุของการลาออกกลางคัน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของนักศึกษา
ที่ออกกลางคันกับสาเหตุของการลาออกกลางคัน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาที่ออก
กลางคัน ในการฝึกยกระดับฝีมือของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรุงเทพ ปีการศึกษา 2526 จำนวน
328 คน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่ออกกลางคันส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-29 ปี มีระดับการศึกษาม.
1-ม.3 หรือ ม.ศ.1-ม.ศ.3 เป็นโสดมีอาชีพเป็นพนักงานลูกจ้างเอกชนโดยมีรายได้ประมาณ
2,001-3,000 บาท สาขาที่ลาออกมากที่สุดคือ สาขาช่างไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนสาเหตุของ
การลาออกกลางคัน 6 ด้านคือ ด้านภูมิหลังของนักศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านครูและการสอนของครู
ด้านการบริการและสภาพแวดล้อม ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านประเมินผล พบว่า สาเหตุการลาออก
กลางคันที่สำคัญที่สุดคือด้านภูมิหลังของนักศึกษา

ส่วนสาเหตุในการลาออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในวิทยาลัย
สารพัดช่างสมุทรปราการ พูนศักดิ์ อติชาติ (2536) ได้วิจัยโดยมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับ
หลุยส์ อัมสุทธิ และกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาที่ออกกลางคันหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นใน
วิทยาลัยสารพัดช่าง สมุทรปราการ กรมอาชีวศึกษา จำนวน 250 คน ผลการวิจัยตรงกับของ
หลุยส์ อัมสุทธิ ทุกประการ รวมทั้งสาเหตุของการลาออกกลางคันที่สำคัญที่สุดคือด้านภูมิหลังของ
นักศึกษา เช่นกัน

3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศ ปรากฏเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักศึกษา สรุปได้ดังนี้

การศึกษาองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของการลาออกกลางคันของนักศึกษา ซึ่ง แมคคลอย(Mccloy, 1979) ได้วิจัยจากวิทยาลัย Chattanoga State Technical Community College โดยส่งแบบสอบถามไปยังนักศึกษารุ่นปีการศึกษา 1977 และศึกษาต่อในปีการศึกษา 1978 จำนวน 100 คน นักศึกษารุ่นปีการศึกษา 1977 แต่ไม่ได้ศึกษาต่อในปีการศึกษา 1978 จำนวน 100 คน ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางบ้านของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ พวกออกกลางคันมีความเห็นเอนเอียงไปว่าพวกเขาได้รับความช่วยเหลือและความห่วงใยจากวิทยาลัยแตกต่างจากพวกที่กำลังเรียนอยู่ได้รับ ด้านบุคลิกภาพ ความรู้สึกและลักษณะนิสัยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือมีนักศึกษาจำนวนมากที่เข้าศึกษาในวิทยาลัยนี้ เพราะสนใจเรียนเพียงบางวิชาเท่านั้น

นอกจากนี้แกริสัน (Garrison, 1985) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางจิตวิทยาที่ทำให้นักศึกษาศึกษาต่อหรือออกกลางคัน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวผู้เรียนเองมากกว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลภายนอก ได้แก่

- ก. ปัจจัยที่เกิดจากภายในตัวผู้เรียน
 1. ความเชื่อมั่นในตนเอง
 2. อุดมคติ
 3. ความถนัดทางการเรียน
 4. ความอดทน
- ข. ปัจจัยที่มีอิทธิพลจากภายนอก
 5. การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
 6. การนำไปใช้
 7. ภาระการงาน
 8. ความล้มเหลวที่ผลทางการศึกษา

ในปีเดียวกันนี้ ดาร์คเคินวอลล์ และ วาเลนไทน์ (Darkenwald & Valentine, 1985) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลให้นักศึกษาไม่สนใจศึกษาต่อ พบว่าประกอบด้วยส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเองมากที่สุด ได้แก่

1. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
2. ขาดความสนใจ
3. ขาดแคลนทุนทรัพย์
4. ไม่มีเวลาศึกษาค้นคว้าเพียงพอ
5. มีความสนใจต่ำ
6. มีปัญหาส่วนตัว

ต่อมามีผู้สนใจเกี่ยวกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักศึกษาเพิ่มขึ้น โดยมีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มาโดยลำดับ กล่าวคือ

ริเวโร และ คาร์ลอส (Rivero & Carlos, 1992) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของสถาบันต่อการศึกษาต่อในวิทยาลัยของรัฐ โดยมุ่งศึกษาปัจจัยด้านส่วนบุคคลและสถาบันที่มีผลต่อการตัดสินใจในการไม่ศึกษาต่อของนักศึกษา จากการวิจัยนี้ปรากฏว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของนักศึกษากลุ่มที่ศึกษาต่อกับกลุ่มที่ไม่ศึกษาต่อ และพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาไม่ศึกษาต่อ คือ

1. ได้รับผลกระทบจากภาระหน้าที่ทางครอบครัวที่มากกว่ากลุ่มศึกษาต่อ
2. รู้สึกโดดเดี่ยวและเป็นคนแปลกหน้าขณะที่อยู่วิทยาลัย
3. มีปัญหาจากการเรียนที่ค่อนข้างหนัก
4. ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนและวิทยาลัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้มีการปรับปรุงเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างนักศึกษากับวิทยาลัย รวมทั้งปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาด้วย

ส่วนในประเทศอินโดนีเซีย พูตรา (Putra, 1994) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักศึกษาที่ University Terbuka ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิด ทั้งนี้เพื่อจะ

พยายามลดอัตราของผู้ไม่ศึกษาต่อและเพิ่มจำนวนผู้ศึกษาต่อ ดังนั้นจุดประสงค์ของงานวิจัยจึงมุ่งตรวจสอบลักษณะของนักศึกษาที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ในด้านสถานภาพส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมของสถาบัน จุดมุ่งหมาย สภาพทางสังคมและความผูกพันกับสถาบัน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาจำนวน 1,200 คน แบ่งเป็นผู้ศึกษาต่อ 400 คน และไม่ศึกษาต่อ 800 คน ผลการวิจัย พบว่า สถานภาพส่วนบุคคล เช่นพื้นฐานทางการศึกษาและสถานะทางการจ้างงาน มีความสัมพันธ์กับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักศึกษา และทั้งสองกลุ่มมีความพอใจกับสภาพแวดล้อมและสภาพโดยรวมของสถาบัน แต่กลุ่มที่ศึกษาต่อมีความผูกพันกับสถาบันสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ศึกษาต่อ

การศึกษาเปรียบเทียบนักศึกษาเชื้อสายสเปนและโปรตุเกสที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ ใน The Pennsylvania State University ซานติโก(Santiago, 1995) ได้วิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษา 2 กลุ่มนี้ ที่มีต่อสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยในด้านบรรยากาศของสถาบัน การปกครอง ระเบียบข้อบังคับ สิ่งอำนวยความสะดวก การลงทะเบียน และสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป ผลการวิจัยพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของระดับความพึงพอใจของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อหลักสูตร การเรียนการสอน โอกาสที่จะมีงานทำ และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของมหาวิทยาลัย

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศปรากฏว่า การที่นักศึกษาจะศึกษาต่อหรือไม่ศึกษาต่อนั้นเกิดจากปัจจัยต่างๆ 3 ด้านคือ

ด้านตัวนักศึกษา

ด้านเศรษฐกิจและสังคม

ด้านสภาพแวดล้อมของสถาบัน